

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАФЕДРА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ІСТОРІЇ

**СТВОРЕННЯ «НЕВИЗНАНИХ РЕСПУБЛІК» - СКЛАДОВА
РОСІЙСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ**

СИЛАБУС

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Освітня програма	Середня освіта (Історія, англійська мова і література)
Форма навчання	денна
Курс	II
Семестр	III

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
кафедри вітчизняної та
зарубіжної історії
28.08.2019 № 1

Бахмут 2019

Назва курсу	Створення «невизнаних республік» - складова Російської зовнішньополітичної стратегії
Викладач (-і)	Докашенко Віктор Миколайович, д.іст.наук, проф.
Контактний тел.	+38 050 36789 46
E-mail	v.dokashenko@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана в силабусі.

1. Анотація.

Навчальна дисципліна належить до вибірових дисциплін циклу професійної підготовки.

Навчальна дисципліна «Створення «невизнаних республік» - складова Російської зовнішньополітичної стратегії» передбачає вивчення розвитку подій на межі століть після розпаду СРСР до сьогодення та компаративний аналіз ситуації в Молдові, Грузії, Україні.

Міждисциплінарні зв'язки ґрунтуються на знаннях, отриманих здобувачами під час вивчення дисциплін циклів вітчизняної та зарубіжної історії на першому (бакалаврському) рівні, а також дисциплін другого (магістерського рівня) «Методологічні засади історичних досліджень» «Еволюційність історичного процесу в сучасній зарубіжній історіографії», «Цивілізаційні засади світової історії» та ін.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття, на яких простежується еволюція політичної ситуації у визначених регіонах; 2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання окремих теоретичних питань та конкретних історичних ситуацій; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання здобувачами пропущених занять; 4) індивідуальне навчально-дослідне завдання «Політична ситуація в Молдові, Грузії, Україні і створення «невизнаних республік» (на вибір здобувача).

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 5	<p>Галузь знань</p> <p>01 Освіта / Педагогіка</p> <p>Спеціальність</p> <p>014 Середня освіта (Історія)</p>	вибіркова	

	Освітня програма Середня освіта (Історія, англійська мова і література / психологія)	
Модулів – 1		Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання Політична ситуація в Молдові, Грузії, Україні і створення «невизнаних республік» (на вибір здобувача)		Семестр
Загальна кількість годин: 150		3-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи здобувача – 5	Рівень вищої освіти «магістр»	год. 24
		Практичні, семінарські
		год. 18
		Лабораторні
		год. -
		Самостійна робота
		год. 108
	Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання курсу

Метою курсу є формування цілісної картини генези «де-факто держав» на пострадянському просторі та з'ясування їх впливу на регіональну систему міжнародних відносин.

Відповідно до мети курсу сформульовано наступні завдання:

- визначити основні підходи до класифікації, ознак і визначення дефініції «де-факто держави»;
- охарактеризувати основні причини виникнення, етапи формування та сучасні характеристики «де-факто держав» на пострадянському просторі;
- порівняти сепаратистські регіони на Сході України з «де-факто державами» пострадянського простору;
- з'ясувати позицію світової спільноти щодо міжнародно-правового статусу «де-факто держав»;

- спрогнозувати основні моделі вирішення проблеми існування «де-факто держав» на пострадянському просторі.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

Загальні:

- Здатність проектувати і здійснювати комплексні дослідження, у тому числі міждисциплінарні, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії науки, здатність аналізувати та оцінювати сучасні наукові досягнення в галузі історичної, психологічної науки, мовознавства, літературознавства, методики навчання історії, іноземних мов, літератур, психології;
- Здатність планувати і вирішувати завдання власного особистісного та професійного розвитку;
- Здатність усвідомлювати моделі світу, природу, причинно-наслідкові закономірності розвитку суспільства і зв'язки різних культур; набувати культурного досвіду для досягнення загальнолюдських цінностей; засвоювати і реалізовувати наукові та культурні досягнення світової цивілізації з поважним ставленням до різних культур, релігій, прав народів і людини та ідеї збереження миру та толерантного існування;
- Здатність реалізовувати у професійній діяльності настанови толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ;
- Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях;
- Здатність орієнтуватися в інформаційних та Internet джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою;

Фахові:

- Здатність до опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;
- Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Здатність пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди, аналізувати взаємозв'язок вітчизняної, європейської і світової історії та гармонізувати історичну пам'ять різних спільнот;
- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства, психології;
- Здатність сприймати і розуміти культурологічні традиції та особливості поведінки носіїв різних культур, здійснювати ефективний міжкультурний діалог;
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань;
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної історії, філології, психології;

- Здатність мислити логічно й послідовно, здійснювати аналіз та синтез різних ідей, точок зору, наукових явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

4. Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Проектування і здійснення комплексних досліджень, у тому числі міждисциплінарних, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії науки; аналіз та оцінка сучасних наукових досягнень в галузі історії, психології, мовознавства, літературознавства, методики викладання історії, психології, мов.
- Планування і організація власного особистісного та професійного розвитку;
- Усвідомлення моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур; засвоєння і реалізація у викладацькій діяльності набутого культурного досвіду, поважне ставлення до різних культур, релігій, прав народів і людини та до ідеї збереження миру і толерантного існування;
- Професійна діяльність, основана на принципах толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ;
- Самостійний пошук, оброблення, систематизація, контекстуалізація та інтерпретація загальнонаукової інформації з різних джерел, генерування нових ідей для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях;
- Вільна орієнтація в інформаційних та Internet джерелах, використання у власній професійній діяльності бібліотечних фондів, критичне ставлення до отриманої інформації, усвідомлення цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою;
- Ефективне опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критичне осмислення новітніх досягнень історичної науки;
- Успішне розв'язання складних задач та проблем в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Аналіз явищ та процесів світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку, визначення інформаційного потенціалу конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми, дослідження життя та діяльності конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики, здійснення експертизи пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації;
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства та психології;

- Розуміння культурологічних традицій та лінгвокраїнознавчих особливостей поведінки носіїв різних культур, здійснення ефективного міжкультурного діалогу;
- Використання ефективних стратегій для вирішення комунікативних завдань;
- Оперування ключовими поняттями фахових дисциплін, розуміння об'єктивних тенденцій розвитку сучасної історії, філології, психології;
- Логічне й послідовне мислення, здійснення аналізу та синтезу різних ідей, точок зору, мовних явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

5. Політика курсу заснована на політиці ГПМ.

Горлівський інститут іноземних мов є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, академічну свободу та академічну добросовісність, що є головними рушійними силами наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Створення «невизнаних республік» - складова Російської зовнішньополітичної стратегії» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських занять; роботи в інформаційних джерелах; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також ознайомлення з історичними джерелами та історіографічними працями.

Підготовка та участь у семінарських заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами з історичних джерел, знання основних дефініцій, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

6. Схема курсу

Змістовий модуль 1

Тема 1. Концептуально-теоретичні засади дослідження «де-факто держав» у міжнародних відносинах. Визначення основних наукових підходів до поняття, ознак і класифікації невизнаних державоподібних утворень; «де-факто держава» – це організоване політичне керівництво, яке у процесі розвитку набуло повноважень місцевої влади, отримало підтримку населення, і має здатність забезпечувати виконання державних функцій на території певного регіону, над яким зберігається ефективний контроль протягом значного

проміжку часу. Головні ознаки державоподібних утворень - внутрішній суверенітет, відсутність зовнішньої легітимації суверенітету, наявність визнаного міжнародним співтовариством права іншої держави на «реінтеграцію» відповідної території.

Тема 2. «Де-факто держави» на пострадянському просторі: генеза та сучасний стан». Основні історичні передумови та причини виникнення конфліктів у материнських держав, перебіг подій і сучасний стан цих територій. Характеристика основних причин виникнення, етапів розвитку та сучасного стану «де-факто держав», їх відмінності від квазідержавних утворень на Сході України. Території цих «де-факто держав» належать до пострадянського простору і традиційно сприймаються російським політичним істеблішментом як зона національних інтересів і геостратегічного впливу Російської Федерації. Хоча військова фаза цих конфліктів вже припинена, сепаратистські території є джерелом небезпеки в регіональній системі міжнародних відносин. Багато економічних, транспортних, політичних і енергетичних проєктів не можуть бути реалізовані через існування конфліктів у Придністров'ї, Нагірному Карабасі, Південній Осетії й Абхазії. Загальними рисами цих трьох державних утворень є їх фактичний суверенітет на сучасному етапі, істотні історичні передумови, постійні загострення ситуації і різкі переходи від «замороженої» фази до фази військового протистояння, значний вплив третіх сторін (особливо підтримка Російська Федерація). «Де-факто держави» відрізняються ступенем їх визнання. Нагірний Карабах і Придністров'я підтримуються Російською Федерацією, але жодна незалежна держава світу не визнає їх. Абхазія і Південна Осетія були визнані Росією, Нікарагуа, Венесуелою, Науру і Сирією. Квазідержавні утворення на сході України лише проголосили свою незалежність, але жодним чином її не підтверджують і не мають для цього етнічних, історичних, політичних чи економічних підстав.

Тема 3. Питання політико-правового визнання «де-факто держав» на пострадянському просторі. Характеристика позиції світової спільноти щодо статусу «де-факто держав» і шляхів вирішення проблеми. Встановлено, що міжнародні організації накопили позитивний досвід врегулювання подібних конфліктів, про що свідчить припинення бойових дій у «де-факто державах» і перетворення цих конфліктів на заморожені. З іншого боку, поки питання про статус таких суб'єктів не вирішено, будь-який конфлікт не може вважатися повністю врегульованим. Не слід ігнорувати той факт, що кожна країна має особливі інтереси на пострадянському просторі. Тому вона може впливати на рішення міжнародної організації. Еволюція позицій материнських держав, РФ і Вірменії як держав-патронів, інших позарегіональних акторів (США, Румунії, Туреччини, Ірану), які мають свої специфічні інтереси у вирішенні кожного конкретного протистояння. Військова, економічна і дипломатична допомога Російської Федерації як держави-патрона є основою де-факто незалежності сепаратистських територій. Основні моделі розвитку подій навколо «де-факто держав» на пострадянському просторі: реінтеграція до материнської держави; включення території «де-факто держави» до складу держави-покровителя; досягнення міжнародного визнання суверенітету; збереження статус-кво. Релятивність варіантів - найбільш імовірний сценарій збереження статус-кво, що можна спостерігати із середини 1990-х років. Найменш вірогідним є об'єднання де-факто держав з державою-патроном. В даний час Російська Федерація не має достатньої економічної бази та міжнародної підтримки для такого поглинання. А часткове визнання Абхазії та Південної Осетії змінило їхній правовий статус, але позбавило де-факто суверенітету. Реінтеграція до материнської держави має два сценарії: або об'єднання на засадах федералізації, або повна реінтеграція. Сценарій повної реінтеграції до материнської країни - найбільш імовірним для нових сепаратистських утворень на українській території. Так звані «ЛНР» і «ДНР» не змогли побудувати жодних ефективних державних механізмів або отримати підтримку від світових держав. Тому головним завданням української влади є

запобігання заморожуванню конфлікту на сучасному етапі. До введення миротворчого контингенту Україні залишається лише працювати у трьох найважливіших напрямках. По-перше, продовжувати стримувати подальшу військову агресію та не допускати розширення територій, контрольованих терористами. По-друге, впроваджувати політику «стратегічного терпіння», що призведе до покращення політичної й економічної ситуації на решті території України і буде мати позитивний вплив на формування проукраїнських настроїв серед населення Донбасу. І, по-третє, переконлива перемога в інформаційній війні. Лише за умови поновлення інформаційних зв'язків із сепаратистськими регіонами за допомогою незалежних ЗМІ і громадських організацій, можна буде уникнути дезінформації населення, нейтралізувати інформаційні впливи ззовні та досягти головної мети – об'єднати державу.

7. Система оцінювання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- усне опитування;
- тестові завдання;
- самостійні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань;
- контрольні роботи змістових модулів;
- проектні завдання;
- контрольна робота залікового модуля (екзамен)

Форми поточного і підсумкового контролю

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Створення «невизнаних республік» - складова Російської зовнішньополітичної стратегії» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

Підсумковий модульний контроль передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю. Оцінка за змістовий модуль дорівнює сумі балів контрольних точок та КРЗМ з урахуванням коефіцієнтів.

Підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю є іспит.

ГРАФІК поточного контролю

Кількість КТ – 2

Коефіцієнт КТ – 0,1

Кількість КРЗМ – 1

Коефіцієнт КРЗМ – 0,4

Кількість ЗМ – 1

Вид підсумкового контролю: іспит
усна частина (коефіцієнт - 0,4)

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1.	КТ 1	Обговорення	семінарське заняття № 1- 4
2.	КТ 2	Обговорення	семінарське заняття № 5-9
3.	КРЗМ 1	Письмова робота	семінарське заняття № 9

Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь здобувачів на кінець певного етапу навчання (в кінці семестру).

Курс «Створення «невизнаних республік» - складова Російської зовнішньополітичної стратегії » вивчається протягом одного семестру.

Формою підсумкового контролю в III семестрі є **іспит**, який контролює рівень засвоєння здобувачами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і умінь його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного контролю.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота			Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль № 1				
КТ 1	КТ 2	КРЗМ 1	40	60+40 (іспит)
10	10	40		

Кількість КТ – 2, коефіцієнт КТ – 0,1.

Кількість КРЗМ – 1, коефіцієнт КРЗМ – 0,4.

Контрольна робота залікового модуля (іспит) – коефіцієнт 0,4.

Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки і контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60%) та балів, набраних за усні відповіді під час іспиту (40%).

Процедура проведення підсумкового контролю (іспиту) регламентована програмою підсумкового контролю з навчальної дисципліни, затвердженою на засіданні кафедри вітчизняної та зарубіжної історії.

Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною(мінімальною 1-2) кількістю помилок
82–89			B	вище середнього рівня з кількома помилками
75–81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67–74	Задовільно		D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1–34			F	з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни «Створення «невизнаних республік» - складова Російської зовнішньополітичної стратегії»

100 балів – здобувач в повному обсязі опанував програмний матеріал, має глибокі та міцні знання, самостійно використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності, толерантно ставиться до протилежних точок зору, виявляє розбіжності в позиціях, критично оцінює історичну інформацію, здатний, відповідно до вікових особливостей, презентувати власну оцінку історичних явищ, проявляє високу мовну культуру.

95 балів – здобувач володіє глибокими і міцними знаннями, вільно висловлює власні судження та їх аргументує, аналізує історичну інформацію, співвідносить історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії, самостійно оцінює події та діяльність людей в історичному процесі з позицій загальнолюдських цінностей, виявляючи особисту позицію щодо них, визначає більшість історичних джерел, може назвати основні історіографічні школи, проявляє високу мовну культуру, оціночні судження щодо історичних цінностей, виявляє здатність на історичному матеріалі визначити проблеми сучасної вітчизняної історії та перспективи її розвитку.

90 балів – здобувач володіє набутими знаннями та використовує їх для розв'язання навчальної проблеми, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, характеризує історичні явища і процеси, встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії, визначає переважну більшість історичних джерел, може назвати основні історіографічні школи, проявляє високу мовну культуру, оціночні судження щодо історичних цінностей.

85 балів – здобувач у достатній мірі оперує навчальним матеріалом, порівнює, пояснює, аналізує, узагальнює і критично оцінює історичні факти та діяльність осіб, самостійно виправляє допущені помилки, сам добирає аргументи на підтвердження власної точки зору, визначає більше половини історичних джерел, може назвати більшість історіографічних робіт.

80 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом, дає загалом правильне визначення історичних понять, аналізує історичні факти, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між історичними явищами у межах теми, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, визначає половину історичних джерел, може назвати п'ять-шість історіографічних робіт.

75 балів – здобувач в цілому послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, виявляє розуміння історичної термінології, дає загальну характеристику події (причини, наслідки, значення), відокремлює окремі ознаки явищ і процесів, встановлює послідовність і тривалість історичних подій, визначає не менше половини історичних джерел, може назвати до п'яти історіографічних робіт.

70 балів – здобувач в цілому відтворює фактичний матеріал теми, може дати стислу характеристику історичній постаті, встановити послідовність подій на основі знання їх дат, загалом правильно вживає історичні терміни, виявляє знання і розуміння основних закономірностей історичного процесу, визначає три - чотири історичних джерела, може назвати дві-три історіографічні роботи.

65 балів – здобувач може відтворити основний зміст навчальної теми, визначити окремі ознаки історичних понять та процесів, з допомогою викладача аналізує історичні

факти, порівнює та робить висновки, виправляє допущені помилки, визначає два-три історичних джерела, може назвати одну-дві історіографічні роботи.

60 балів – здобувач може репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу, дати визначення історичних термінів, поданих у тексті підручника або викладачем, назвати основні дати, здатен визначити один-два історичних джерела, історіографічний аналіз відсутній.

59-35 балів – здобувач має загальне уявлення про хронологію подій, вибирає правильний варіант відповіді із запропонованих, не вміє пояснювати історичні факти та діяльність людей, може двома – трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать, дати визначення історичному поняттю, не вміє порівнювати історичні факти та діяльність осіб, володіє матеріалом на рівні окремих історичних фрагментів, відповідь складається із окремих частин.

34 - 0 – балів – здобувач не володіє вивченим обсягом історичного матеріалу, може назвати одну-дві історичні події, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти.

8. Рекомендовані джерела інформації з робочої програми

Основна література

1. Абасов А., Хачатрян А. Варианты решения карабахского конфликта: идеи и реальность. Баку: Издательский Дом ЛТД «Ени Несил», 2002. 38 с.
2. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. Київ: «МП Леся», 2016. 586 с.
3. Брусилівська О. І. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни. Одеса: Астропринт, 2007. 352 с.
4. Сценарії розвитку придністровського конфлікту. Виклики європейській безпеці / А. Гетьманчук, Є. Єнін, К. Зарембо, С. Солодкий. Київ: Інститут світової політики, 2011. 244 с.

Додаткова література

1. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990-2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. Київ: «МП Леся», 2017. 332 с.
2. Звездова О. О. Потенційні варіанти розвитку конфліктів навколо дефакто держав на пострадянському просторі // Вісник МДУ. Серія: Історія. Політологія. 2018. № 2. С. 158-166
3. Звездова О. О. Проблема виникнення невизнаних держав у ХХ-ХХІ століттях // Ольвійський форум: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Миколаїв, 2015. С. 36-38.
4. Нагірний М. З Хорватсько-сербська війна: уроки для України // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Історія». 2015. № 1. С. 207-210.

